

Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Psikopatoloji ile İlişkisi

Social Media Addiction in Adolescents and It's Relationship with Psychopathology

Özlem Şireli Bingöl¹, Mehmet Çolak²

¹Serbest Hekim, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi, Muğla, Türkiye

²Serbest Hekim, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi, İzmir, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı; ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ile depresyon, sosyal anksiyete ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Gereç ve Yöntem: Araştırmaya lise düzeyinde eğitim gören, yaş ortalaması 15,4±1,3 yıl olan 120 ergen alınmıştır. Ölçekler çevrim içi anket olarak uygulanmıştır. Katılımcılar “Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ)”, “Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği (ÇSAÖ)”, “Connors-Wells Ergen Öz Bildirim Ölçeği- Yenilenmiş Kısa Formu (C-WEÖÖ-YK)”, “Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği (SMKBÖ-9)” ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaşları ile SMKBÖ-9 puanları arasında anlamlı ilişki saptanmazken SMKBÖ-9 puanları ile günlük sosyal medya kullanım süresi arasında pozitif orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. SMKBÖ-9 ile ÇSAÖ puanları arasında pozitif orta düzeyde anlamlı ilişki, SMKBÖ-9 ile C-WEÖÖ-YK'nin alt ölçek puanları değerlendirildiğinde; davranım bozukluğu alt ölçeği arasında pozitif zayıf düzeyde anlamlı ilişki, Bilişsel Problemler-Dikkatsizlik alt ölçeği arasında pozitif orta düzeyde anlamlı ilişki, DEHB indeksi arasında pozitif güçlü düzeyde anlamlı ilişki, C-WEÖÖ-YK toplam puanları arasında pozitif orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. SMKBÖ-9 ile ÇDÖ ve C-WEÖÖ-YK'nin hiperaktivite alt ölçek puanları arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Kurulan çoklu doğrusal regresyon modelinde; günlük sosyal medya kullanım süresi, ÇSAÖ, davranım bozukluğu, bilişsel problemler-dikkatsizlik, DEHB indeksi puanları ile C-WEÖÖ-YK toplam puanlarının SMKBÖ-9 puanları üzerinde anlamlı etkisi olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Sonuçlarımız ergenlerin günlük sosyal medya kullanım süresi, sosyal anksiyete düzeyleri, DEHB belirti düzeyleri ile sosyal medya bağımlılık düzeylerinin ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik dönemi, sosyal medya bağımlılığı, psikopatoloji

ABSTRACT

Objectives: The aim of this study is to investigate the relationship between social media addiction in adolescents and depression, social anxiety and level of attention deficit hyperactivity disorder (ADHD).

Materials and Methods: Participants are 120 adolescents currently enrolled in high school with an average age of 15.4±1.3 years. The inventories were applied through online means. Participants were evaluated with “Children’s Depression Inventory (CDI)”, “Social Anxiety Scale for Children (SASC)”, “Connors-Wells Self-Report Scale Revised Short Form (CASS-S)” and “Social Media Disorder Scale (SMD-9)”.

Results: While no significant relationship between the participants’ ages and their SMD-9 scores was found, there was a significant relationship between their SMD-9 scores and daily social media usage. A medium positive correlation between the SMD-9 and SASC scores, when SMD-9 and CASS-S subscale scores were evaluated; a weak positive correlation between the conduct disorder subscale, a medium positive correlation between the cognitive problems-inattention subscale, a strong positive correlation between the ADHD index, and a medium positive correlation between the CASS-S total scores was determined. No significant correlation was found between the scores of SMD-9, CDI, and hyperactivity subscale of CASS-S. According to the multi-linear regression model, a significant effect of daily social media usage, SASC, conduct disorder, cognitive problems-inattention, ADHD index scores and CASS-S total scores on SMD-9 scores.

Conclusion: Our results indicate that social media addiction in adolescents is related to daily social media usage, social anxiety levels and ADHD symptom levels.

Keywords: Adolescence, social media addiction, psychopathology

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Özlem Şireli Bingöl, Serbest Hekim, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi, Muğla, Türkiye

Tel.: +90 506 930 92 04 E-posta: ozlemsireli@gmail.com ORCID: orcid.org/0000-0002-5549-4154

Geliş Tarihi/Received: 22.03.2021 Kabul Tarihi/Accepted: 05.06.2021

Giriş

Sosyal medya, sosyal etkileşim ve içerik oluşturmak için çeşitli teknolojik etkinliklerden oluşan bir yapı olarak tanımlanmaktadır.¹ Bireyler bu yapıda, kendilerini olduğu veya olmak istedikleri bir kimlik ile diğerlerine tanıtılabilmek ve onlarla etkileşim haline geçebilmektedir. Sosyal medya kullanımı, bilgi edinme ve bilgi paylaşımı açısından bireyin hayatını kolaylaştırır da sık ve/veya kontrol edilemeyecek düzeyde kullanıldığında kolaylıkla bağımlılığa dönüşebilmektedir.^{2,3} Sosyal medya bozukluğu/bağımlılığı DSM-5'te bir bozukluk olarak tanımlanmasa da alanyazında sosyal medya bağımlılığı bir davranışsal bağımlılık olarak değerlendirilmektedir.^{4,5} Sosyal medya bağımlılığı; "aşırı kullanım, kullanma isteğini doyuramama, aşırı kullanımdan dolayı aktivitelerin ihmal edilmesi, aşırı kullanımın sosyal ilişkilere zarar vermesi, negatif duygu ve yaşam stresinden bir kaçış aracı olarak kullanma, kullanımı azaltma ve durdurmada problemler yaşama, kullanımın mümkün olmadığı durumlarda gergin ve sinirli olma, kullanım süresi ve miktarına ilişkin yalan söyleme durumu olarak" tanımlanmaktadır.⁶⁻⁸

Sosyal medya özellikle ergenler arasında önemli bir iletişim aracı haline gelmiş olup kullanım sıklığı oldukça yaygındır.^{9,10} Kimlik gelişimi açısından önemli bir geçiş evresi olan ergenlikte sosyal medya; ergenin kendini tanımlaması ve var olan problemleriyle başa çıkma açısından önemli bir araç haline gelmektedir.¹¹ Gelişimsel özellikleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda ergenlik dönemi; sosyal medya bağımlılığı açısından önemli bir risk teşkil etmektedir.¹² Amerika'da çocuk ve gençlerle yapılan ulusal bir anket çalışmasında; 12-13 yaşındaki çocukların %41,0'inin, 14-17 yaşındaki ergenlerin %61,0'inin sosyal ağ siteleri kullandıkları belirlenmiştir.¹³ Roberts ve ark.¹⁴ tarafından yapılan çalışmada; 8-18 yaş aralığındaki Amerikalı çocuk ve gençlerin sosyal medyada günde yaklaşık 6,5 saat zaman geçirdikleri bulunmuştur. Türkiye'de 300 lise öğrencisiyle yapılan bir tez çalışmasında öğrencilerin tamamının sosyal medya kullandığı, öğrencilerin %53,5'ünün sosyal medyada günde ortalama 1-3 saat, %19,9'unun 4-6 saat zaman geçirdikleri saptanmıştır.¹⁵ Yakın zamanda Türkiye'de; lise düzeyinde eğitim gören 473 öğrenciyle yapılan kesitsel bir çalışmada, genel olarak öğrencilerin orta seviyede sosyal medyaya bağımlı olduğu tespit edilmiştir.¹⁶

Konu ile ilgili yapılan birçok çalışmada, ergenlerdeki sosyal medya bağımlılığı ile psikiyatrik bozuklukların ilişki olduğu saptanmıştır. Yaş ortalaması 14 olan 753 ergenle yapılan kesitsel bir çalışmada; günlük sosyal medya kullanım süresi ile yüksek stres ve intihar düşünce düzeyinin pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur.¹⁷ Konu ile ilgili yaş aralığı 11-17 arasında olan 2.967 ergenle yapılan başka bir çalışmada; sosyal medya kullanım sıklığı ile ergenlerin depresyon ve anksiyete düzeyi arasında anlamlı pozitif ilişki tespit edilmiştir.¹⁸ Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) ile sosyal medya kullanım ilişkisini incelemek amacıyla, yaş ortalaması 15,5 yıl olan 2.587 ergenle yapılan bir kohort çalışmasında; ergenlerin %54,1'nin sosyal medya kullanımının yüksek düzeyde olduğu, DEHB belirti düzeyi ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir.¹⁹

Türkiye'de ergenlerde sosyal medya bağımlılığının psikiyatrik hastalıklar ile ilişkisinin incelendiği çalışmalar kısıtlıdır.¹⁹⁻²² Mevcut çalışmalar sıklıkla üniversite öğrencileri ile yapılmış olup; ergen grupta psikopatoloji ilişkisinin incelendiği çalışmalarda ise daha çok internet ve/veya oyun bağımlılığının değerlendirildiği görülmektedir.²³⁻³⁰ Bu çalışmada, ergenlerdeki sosyal medya bağımlılığı ile depresyon, sosyal anksiyete ve DEHB düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmada Muğla'nın Bodrum İlçesinde, 2020-2021 öğrenim döneminde, lise düzeyinde eğitim veren ve rasgele seçilmiş bir devlet okulundan; lise 1, lise 2, lise 3 ve lise 4. sınıfta eğitim gören öğrenciler arasından, basit rasgele örnekleme ile seçilmiş 120 ergen değerlendirilmiştir. Girilen nominal anlam düzeyi ($\alpha=0,5$) ve güç değerine ($1-\beta=0,8$ ve $1-\beta=0,9$) karşılık gerekli minimum örneklem genişlikleri G*Power (3.1.9.4) (<http://www.gpower.hhu.de/en.html>) programı ile hesaplanmış ve $n=120$ olarak belirlenmiştir. Çalışmaya dahil olma kriterleri; 14-17 yaş aralığında olmak ve çalışmaya gönüllü olmak şeklinde belirlenmiştir. Araştırmacılar tarafından çevrim içi ankete dönüştürülen ölçekler, Etik Kurul onayı alındıktan sonra, elektronik posta aracılığıyla öğrencilere ulaştırılmıştır. Başlangıçta öğrencilere araştırma hakkında bilgilendirme formu gönderilmiş ve katılım onayları alınmıştır. Eş zamanlı olarak tüm ölçeklerin çevrim içi olarak, tek oturumda ve yaklaşık 20 dk sürede uygulanması sağlanmıştır. Çalışmanın etik kurul onayı 27.04.2020 tarihinde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (karar no: 54) alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Sosyo-demografik Veri Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan bu formda; ergenin yaşı, cinsiyeti, sınıf düzeyi, anne-baba yaşı, anne-baba eğitim düzeyi gibi demografik bilgiler sorgulanmaktadır.

Çocuklar için Depresyon Ölçeği: Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ) 27 maddeden oluşan bir kendini değerlendirme ölçeği olup 6-17 yaş grubuna uygulanır. Her bir madde üç seçenekten oluşmakta, her madde belirtinin şiddetine göre 0, 1 veya 2 şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin kesim puanı 19 olup alınabilecek en yüksek puan 54'tür. Ölçek puanı yükseldikçe, depresyonun şiddeti de artmaktadır. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Öy³¹ tarafından yapılmıştır.

Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği: Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği (ÇSAÖ) beşli Likert tipinde bir öz-bildirim ölçeğidir. Ölçekten alınabilecek puanlar 18-90 arasında olup, puanlar yükseldikçe sosyal anksiyete düzeyi yükselmektedir. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Demir ve ark.³² tarafından yapılmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında ölçeği iç tutarlılık katsayısı (Cronbach α) 0,81 olarak bulunmuştur.

Conners-Wells Ergen Öz Bildirim Ölçeği-Yenilenmiş Kısa Formu: Conners-Wells Ergen Öz Bildirim Ölçeği-Yenilenmiş Kısa Formu (C-WEÖÖ-YK), ergenlerdeki davranım bozukluklarını, dürtüsellik, dikkat eksikliği, hiperaktivite

sorunlarını ve DEHB belirtilerini değerlendiren, 12-17 yaş arasındaki gençlere uygulanan bir öz bildirim ölçeğidir. Toplam 27 maddeden oluşan dörtlü Likert tipi ölçeğin “davranım bozukluğu”, “bilişsel problemler-dikkatsizlik”, “hiperaktivite” olmak üzere üç alt boyutu ve DEHB riski altında olan çocuk ve ergenleri değerlendiren bir yardımcı ölçek olan “DEHB indeksi” bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Kaner ve ark.³³ tarafından yapılmıştır.

Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği: Sosyal medya kullanım bozukluğu ölçeği (SMKBÖ-9), ergenlerin sosyal medyaya bağımlılık düzeylerini belirlemek amacıyla Van den Eijnden ve ark.⁸ tarafından geliştirilmiş olup, 9 maddelik kısa formdan oluşmaktadır. Sekizli Likert tipi bir ölçek olup 0-63 arasında puanlandırılmaktadır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Sarıçam ve Adam Karduz³⁴ tarafından yapılmıştır. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında; Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0,75, Guttman iki yarı test güvenilirlik katsayısı 0,64 olarak bulunmuştur. Düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları 0,29 ile 0,73 arasında değişmektedir.

İstatistiksel Analiz

Tüm veriler Statistical Package for Social Science (SPSS) Windows version 22.0 yazılımı (IBM Inc., Armonk, NY) kullanılarak değerlendirilmiştir. Sürekli değişkenlerin karşılaştırılmasında, parametrik varsayımlar karşılandığından dolayı “student t-testi” kullanılmıştır. Sürekli değişkenlerin ilişkileri “Pearson korelasyon testi” ile değerlendirilmiştir. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki yordayıcı etkisi “çoklu doğrusal regresyon analizi” ile değerlendirilmiştir. P değerinin <0,05 olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların 88’i (%73,3) kız, 32’si (%26,7) erkek olup öğrencilerin yaş ortalamaları 15,4±1,3 yıldır. Annelerin 47’si (%39,2) ilköğretim, 33’ü (%27,5) lise, 40’ı (%33,3) üniversite mezunu, babaların 42’si (%35,0) ilköğretim, 46’sı (%38,3) lise, 32’si (%26,7) üniversite mezunudur. Öğrencilerin günlük sosyal medya kullanım süreleri incelendiğinde; yedisinin (%5,8) bir

saatten az, 47’sinin (%39,2) 1-2 saat, 41’inin (%34,2) 3-4 saat, 25’inin (%20,8) 4 saatten fazla zaman geçirdikleri belirlenmiştir.

Katılımcılara uygulanan SMKBÖ-9, ÇDÖ, ÇSAÖ, C-WEÖÖ-YK ölçek puanlarının ortalamaları Tablo 1’de verilmiştir.

Kızlarda SMKBÖ-9 puan ortalaması 11,4±9,1, erkeklerin puan ortalaması 9,8±9, 5 olup erkek ve kız öğrenciler arasında SMKBÖ-9 puanları açısından anlamlı fark saptanmamıştır (p>0,05; student t-testi). Katılımcıların yaş, günlük sosyal medya kullanım süresi ile SMKBÖ-9 puanları ilişkisi incelendiğinde; yaş ile anlamlı ilişki saptanmazken SMKBÖ-9 puanları ile günlük sosyal medya kullanım süresi arasında pozitif orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır (p<0,001) (Tablo 2).

SMKBÖ-9 puanları ile, ÇSAÖ toplam puanları, C-WEÖÖ-YK alt ölçek ve toplam puanları ilişkileri değerlendirildiğinde; SMKBÖ-9 ile ÇSAÖ puanları arasında pozitif orta düzeyde anlamlı ilişki (p<0,001); SMKBÖ-9 ile C-WEÖÖ-YK’nin Davranım Bozukluğu alt ölçeği arasında pozitif zayıf düzeyde anlamlı ilişki (p=0,04), SMKBÖ-9 ile C-WEÖÖ-YK’nin bilişsel problemler-dikkatsizlik alt ölçeği arasında pozitif orta düzeyde anlamlı ilişki (p<0,001), SMKBÖ-9 ile DEHB indeksi arasında pozitif güçlü düzeyde anlamlı ilişki (p<0,001), SMKBÖ-9 ile C-WEÖÖ-YK toplam puanları arasında pozitif orta düzeyde anlamlı ilişki (p<0,001) olduğu saptanmıştır. SMKBÖ-9 ile ÇDÖ ve C-WEÖÖ-YK’nin hiperaktivite alt ölçek puanları arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır (p>0,05) (Tablo 2).

Bağımlı değişken olarak SMKBÖ-9 puanı, bağımsız değişkenler olarak günlük sosyal medya kullanım süresi, ÇSAÖ, C-WEÖÖ-YK’nin alt ölçek ve toplam puanları arasında kurulan çoklu doğrusal regresyon modelinde; sosyal medya kullanım süresi, ÇSAÖ, Davranım Bozukluğu, Bilişsel Problemler-Dikkatsizlik, DEHB indeksi puanları ile C-WEÖÖ-YK toplam puanlarının SMKBÖ-9 puanları üzerinde anlamlı etkisi olduğu saptanmıştır (p<0,001) (Tablo 3).

Tartışma

Çalışmamızın sonuçlarına göre; kız ve erkek öğrenciler arasında sosyal medya bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı fark olmadığı, sosyal medya bağımlılık düzeyi ile yaş arasında anlamlı ilişki olmadığı, günlük sosyal medya kullanım süresi ile

Tablo 1. Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu (SMKBÖ-9), Çocuk Depresyon Ölçeği (ÇDÖ), Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği (ÇSAÖ) ve Connors-Wlls Ergen Özbildirim Ölçeği- Yenilenmiş Kısa Formu (C-WEÖÖ-YK) puanlarının ortalamaları

	Ort	SS	Minimum	Maksimum
SMKBÖ-9	10,97	9,20	0,00	43,00
ÇDÖ	23,99	2,46	16,00	30,00
ÇSAÖ	44,87	14,74	18,00	81,00
Davranım bozukluğu	2,02	2,02	0,00	11,00
Bilişsel problemler-dikkatsizlik	4,80	3,45	0,00	17,00
Hiperaktivite	5,47	3,90	0,00	16,00
DEHB indeksi	11,00	5,84	0,00	31,00
C-WEÖÖ-YK toplam puan	21,55	10,02	5,00	49,00

DEHB: Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, Ort: Ortalama, SS: Standart sapma

sosyal medya bağımlılık düzeyleri arasında pozitif orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Katılımcıların sosyal medya bağımlılık düzeyleri ile sosyal anksiyete düzeyleri ve DEHB belirti düzeyleri arasında pozitif orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenirken sosyal medya bağımlılığı ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı ilişki olmadığı saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların günlük sosyal medya kullanım süresi, sosyal anksiyete düzeyleri ile DEHB belirti düzeylerinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde anlamlı etkisi olduğu bulunmuştur.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ile cinsiyet ilişkisi açısından sonuçlarda farklılıklar olduğu görülmektedir Bányai ve ark.'nın³⁵, yaş ortalaması 16 yıl olan 2.931 ergenle yaptıkları çalışmada, sosyal medya kullanım süresinin kızlarda erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Türkiye'de 437 ergenle yapılan bir çalışmada ise erkek ergenlerde sosyal medya kullanım düzeyinin kızlara göre yüksek olduğu bulunmuştur.³⁶ Yakın zamanda Türkiye'de 719 lise öğrencisiyle yapılan bir tez çalışmasında, kız ve erkek öğrenciler arasında sosyal medya bağımlılığı açısından anlamlı fark saptanmamıştır.³⁷ Çalışmamızın sonuçlarında da kız ve erkeklerde sosyal medya bağımlılık düzeyleri açısından anlamlı fark saptanmamıştır. Sonuçlarımıza göre ergenlerin yaşları ile sosyal medya bağımlılığı arasında da anlamlı ilişki olmadığı

saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde konu ile ilgili yapılan çalışmalarda ergenlik döneminde sosyal medya kullanımı ile yaş arasında anlamlı ilişki olmadığı, ancak 18 yaş ve üstü örneklem grubuyla yapılan çalışmalarda yaş değişkeni açısından çalışma sonuçlarının farklılık gösterdiği gözlenmektedir.³⁷⁻³⁹ Yazınla uyumlu sonuçlarımız, ergenlerde sosyal medya bağımlılık düzeylerinin yaş ve cinsiyet ile dorudan ilişki olmadığını düşündürse de konu ile ilgili tabakalama açısından yeterli niteliklere sahip geniş örneklemler çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Yapılan çalışmaların birçoğu ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı pozitif ilişkili olduğunu gösterse de araştırma sonuçlarında farklılıklar mevcuttur.^{17,18,21,27,28,40} Banjanin ve ark.⁴¹ tarafından yapılan kesitsel bir çalışmada öğrencilerin sosyal medya kullanımı ile depresyon belirti düzeyleri arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Benzer şekilde Neira ve Barber⁴² tarafından yapılan başka bir çalışmada yaş ortalaması 14,6 yıl olan 1.819 ergen değerlendirilmiş; katılımcıların depresyon düzeylerine göre sosyal medya kullanımı açısından anlamlı fark saptanmamıştır. Çalışmamızda katılımcıların depresyon belirti düzeyleri ile sosyal medya bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Bazı çalışmalarda depresyon ve

Tablo 2. SMKÖ-9 puanları ile demografik değişkenler, ÇDÖ, ÇSAÖ, C-WEÖÖ-YK alt ölçek ve toplam puanları ilişkileri

	p	r
Yaş	0,28	0,09
Cinsiyet	0,45	0,56
Sosyal medya kullanım süresi	0,00**	0,33
ÇDÖ	0,26	0,10
ÇSAÖ	0,00**	0,36
Davranım bozukluğu	0,04*	0,18
Bilişsel problemler-dikkatsizlik	0,00**	0,46
Hiperaktivite	0,27	0,10
DEHB indeksi	0,00**	0,50
C-WEÖÖ-YK toplam puan	0,00**	0,46

*p<0,05, **p<0,01, Pearson korelasyon testi; SMKÖ-9: Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği, ÇDÖ: Çocuklar için Depresyon Ölçeği, ÇSAÖ: Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği, C-WEÖÖ-YK: Conners-Wells Ergen Öz Bildirim Ölçeği-Yenilenmiş Kısa Formu, DEHB: Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu

Tablo 3. Sosyal medya kullanım süresi, ÇSAÖ, C-WEÖÖ-YK'nın alt ölçek ve toplam puanlarının SMKÖ-9 puanları üzerine yordayıcı etkisi

	β	SH	t	p	R²
Sosyal medya kullanım süresi	3,887	0,911	4,257	0,00**	0,126
ÇSAÖ	0,225	0,054	4,201	0,00**	0,136
Davranım bozukluğu	0,833	0,411	2,026	0,04*	0,025
Bilişsel problemler-dikkatsizlik	1,224	0,218	5,624	0,00**	0,205
DEHB indeksi	0,802	0,125	6,429	0,00**	0,259
C-WEÖÖ-YK toplam puan	0,427	0,075	5,712	0,00**	0,217

*p<0,05, **p<0,01, çoklu doğrusal regresyon analizi, enter metodu, bağımlı değişken, SMKÖ-9: Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği, ÇSAÖ: Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği, C-WEÖÖ-YK: Conners-Wells Ergen Öz Bildirim Ölçeği-Yenilenmiş Kısa Formu, DEHB: Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, β: Standardize katsayılar, SH: Standart hata, R²: Determinasyon katsayısı

sosyal medya arasındaki ilişkide sosyal destek, mizaç, fiziksel aktivite, uykusuzluk gibi bazı değişkenlerin mediatör veya moderatör etkenler olarak rol oynayabildiği belirtilmektedir.⁴⁰ Çalışmamızda sosyal medya bağımlılığı ile depresyon belirtileri arasındaki ilişkiyi incelerken herhangi bir aracı değişkenin değerlendirilmemiş olması bulgularımızın yorumlanabilirliğini kısıtlamaktadır.

Çalışmamızda sosyal anksiyete düzeyleri ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif anlamlı ilişki olduğu, sosyal anksiyetenin sosyal medya bağımlılığını yordadığı belirlenmiştir. Alanyazındaki çalışmalar sosyal anksiyete ve sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif ilişki olduğunu göstermektedir.^{22,24,43,44} Sosyal fobide bireylerin başlıca korkusu, başkalarının yanında küçük düşeceği, sıkıntı ya da utanç duyacağı şekilde davranacağı ile ilgilidir. Bu korkuya bağlı olarak bireyler başkalarıyla yüz yüze gelmekten ve doğrudan etkileşim kurmaktan kaçınırlar. Sosyal fobideki bu ve benzeri davranış özelliklerinin problemleri internet kullanımına neden olduğu belirtilmektedir.⁴⁵ Yazınla uyumlu sonuçlarımız ergenlerde sosyal anksiyete düzeyleri ile sosyal medya bağımlılığının ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

Çalışmalar ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ile DEHB semptomlarının ilişki olduğunu göstermektedir.^{11,19,20,44} Settanni ve ark.⁴⁶ tarafından yapılan bir çalışmada; yaş ortalaması 15,3 yıl olan 283 ergen incelenmiş, katılımcıların DEHB semptom düzeyleri ile Facebook™ bağımlılık düzeyleri arasında pozitif ilişki olduğu, ergenlerin DEHB düzeylerinin sosyal medya bağımlılığını doğrudan etkilediği saptanmıştır. Yakın zamanda Türkiye’de DEHB’si olan 187 ergen, 102 kontrol grubuyla yapılan kesitsel bir çalışmada, DEHB tanılı çocuklarda Facebook™ aşırı kullanımı ve bağımlılık düzeyi kontrol grubuna anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.⁴⁷ Sonuçlarımızda DEHB belirti düzeyi ile sosyal medya bağımlılık düzeylerinin pozitif ilişki olduğu, DEHB belirti düzeylerinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde anlamlı etkisi olduğu görülmektedir. DEHB’nin bağımlılığa yatkınlık oluşturan bir klinik bozukluk olduğu göz önünde bulundurulduğunda sonuçların anlamlı olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda sosyal medya bağımlılık düzeylerini yordayan etmenlerden biri de katılımcıların günlük sosyal medya kullanım süresi olduğu saptanmıştır. Günlük sosyal medya kullanım süresi ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Bu sonuç diğer araştırma bulguları ile benzerdir.^{21,48,49} Literatürle uyumlu bulgumuz günlük sosyal medya kullanım süresinin sosyal medya bağımlılık düzeyi ile ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Sonucumuz ergenlerin sosyal medya bağımlılığı açısından değerlendirmelerinde günlük kullanım süresinin göz önünde bulundurulması gerektiğine dikkat çekmektedir.

Çalışmanın Kısıtlılıkları

Çalışmamızın örneklem büyüklüğünün küçük olması, örneklemde yaş aralığı açısından yeterli sayıda tabakalandırma yapılmamış olması önemli bir kısıtlılıktır. Katılımcıların psikopatoloji açısından sadece web tabanlı araçlarla

değerlendirilmiş olması, tanısal değerlendirmelerinin yapılamamış olmasının da önemli bir kısıtlılık olduğu düşünülmektedir.

Sonuç

Sonuçlarımız ergenlerin günlük sosyal medya kullanım süresi, sosyal anksiyete düzeyleri, DEHB belirti düzeyleri ile sosyal medya bağımlılık düzeylerinin ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Günümüzde davranışsal bağımlılık olarak değerlendirilen sosyal medya bağımlılığının ergenlik dönemi açısından risk teşkil ettiği bilinen bir gerçektir. Ergenlik döneminde sık rastlanan sosyal anksiyete bozukluğu, DEHB gibi ergenlerin işlevselliğini etkileyen önemli ruhsal bozuklukların klinik yaklaşımında, sosyal medya bağımlılığı riskinin göz önünde bulundurulması ve değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Etik

Etik Kurul Onayı: Çalışmanın etik kurul onayı 27.04.2020 tarihinde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan (karar no: 54) alınmıştır.

Hasta Onayı: Başlangıçta öğrencilere araştırma hakkında bilgilendirme formu gönderilmiş ve katılım onayları alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Editörler kurulu ve editörler kurulu dışında olan kişiler tarafından değerlendirilmiştir.

Yazarlık Katkıları

Konsept: Ö.Ş.B., M.Ç., Dizayn: Ö.Ş.B., M.Ç., Veri Toplama veya İşleme: Ö.Ş.B., M.Ç., Analiz veya Yorumlama: Ö.Ş.B., M.Ç., Literatür Arama: Ö.Ş.B., M.Ç., Yazan: Ö.Ş.B., M.Ç.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

Kaynaklar

1. Stendberg ID. Influence of social media in stages of democratization. Unpublished Master Thesis. University of Nevada; Las Vegas; 2014.
2. Yellowlees PM, Marks S. Problematic internet use or internet addiction? *Comput Human Behav.* 2007;23:1447-1453.
3. Young KS. Internet addiction: a new clinical phenomenon and its consequences. *Am Behav Sci.* 2004;48:402-415.
4. Griffiths MD, Szabo A. Is excessive online usage a function of medium or activity? An empirical pilot study. *J Behav Addict.* 2014;3:74-77.
5. Kuss DJ, Griffiths MD. Online social networking and addiction – a review of the psychological literature. *Int J Environ Res Public Health.* 2011;8:3528-3552.
6. Kwon M, Lee JY, Won WY, Park JW, Min JA, Hahn C, Gu X, Choi JH, Kim DJ. Development and validation of a Smartphone Addiction Scale (SAS). *PLoS One.* 2013;8(2):e56936.
7. Young KS. Caught in the Net: How to Recognize the Signs of Internet Addiction and a Winning Strategy for Recovery. New York; John Wiley & Sons; 1998.
8. Van den Eijnden RJJM, Lemmens JS, Valkenburg PM. The social media disorder scale. *Comput Human Behav.* 2016;61:478-487.

9. Lauricella AR, Cingel DP, Blackwell C, Wartella E, Conway A. The mobile generation: youth and adolescent ownership and use of new media. *Commun Res Rep*. 2014;31:357-364.
10. Kemp S. Digital in 2017: Global overview. Available from: <https://datareportal.com/reports/digital-2017-global-digital-overview>
11. Yen JY, Ko CH, Yen CF, Chen SH, Chung WL, Chen CC. Psychiatric symptoms in adolescents with internet addiction: comparison with substance use. *Psychiatry Clin Neurosci*. 2008;62:9-16.
12. Valkenburg PM, Peter J. Online communication among adolescents: an integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *J Adolesc Health*. 2011;48:121-127.
13. Lenhart A, Madden M. Teens, privacy & online social networks: How teens manage their online identities and personal information in the age of MySpace. Washington; DC: Pew Internet & American Life Project; 2007.
14. Roberts DF, Foehr UG, Rideout V. Generation M: Media in the lives of 8-18 years old. Menlo Park; CA: Kaiser Family Foundation; 2005.
15. Yanık Düşünceli M. Relationship between attitude of social media and introversion-extraversion personality traits in private high school students. Master Thesis. T.C. Haliç University Institute of Social Sciences, Department of Psychology, 2016.
16. Deniz L, Gürültü E. High school students' social media addiction. *Kastamonu Education Journal*. 2018;26:355-367.
17. Sampasa-Kanyinga H, Lewis RF. Frequent use of social networking sites is associated with poor psychological functioning among children and adolescents. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*. 2015;18:380-385.
18. Hoare E, Milton K, Foster C, Allender S. Depression, psychological distress and Internet use among community-based Australian adolescents: a cross-sectional study. *BMC Public Health*. 2017;17:365.
19. Ra CK, Cho J, Stone MD, De La Cerda J, Goldenson NI, Moroney E, Tung I, Lee SS, Leventhal AM. Association of digital media use with subsequent symptoms of attention-deficit/hyperactivity disorder among adolescents. *JAMA*. 2018;320:255-263.
20. Uzun Ö, Yıldırım V, Uzun E. Habit of using social media and correlation of social media addiction, self esteem, perceived social support in adolescent with attention deficit hyperactivity disorder. *TJFMPC*. 2016;10:142-147.
21. Bilgin M. The Relationship Between Social Media Dependence and Psychological Disorders in Adolescents. *Int J Sci Res*. 2018;3:237-247.
22. Doğan U, İlçin Tosun N. Mediating Effect Of Problematic Smartphone Use On The Relationship Between Social Anxiety And Social Network Usage Of High School Students. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2016;22:100-123.
23. Bilge Y, Baydili KN, Göktaş ŞŞ. Anxiety, Stress and Daily Social Media Usage in Predicting Social Media Addiction: A Sample of Vocational School. *Journal of Dependence*. 2020;21:223-235.
24. Baltacı Ö. The predictive relationships between the social media addiction and social anxiety, loneliness, and happiness. *IJPE*. 2019;15:73-82.
25. Koç M, Gülyagcı S. Facebook addiction among Turkish college students: the role of psychological health, demographic, and usage characteristics. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*. 2013;16:279-284.
26. Daşlı Y, Baloğlu AO. A Field Research On Social Media Addiction. *SMARTJournal*. 2020;6:1229-1239.
27. Balcı Ş, Baloğlu E. The Relationship between Social Media Addiction and Depression: "A Survey among University Youth". *İletişim*. 2018;29:209-234.
28. Ayazseven Ö, Cenkenseven Önder F. Ergenlerde İnternet Bağımlılığı: Depresyon ve Yalnızlığın Rolü. *Eurasian Conference on Language Social Sciences*; 2018.
29. Hekim Ö, Göker Z, Aydemir H, Çöp E, Dinç G, Üneri Ö. Internet addiction and its relation with psychopathology in adolescents: A cross-sectional study. *Klinik Psikiyatri Dergisi*. 2019;22:329-337.
30. Karaca S, Gök C, Kalay E, Başbuğ M, Hekim M, Onan N, Ünsal Barlas G. Ortaokul öğrencilerinde bilgisayar oyun bağımlılığı ve sosyal anksiyetenin incelenmesi. *Clin Exp Health Sci*. 2016;6:14-19.
31. Öy B. Çocuklar için depresyon ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 1991;2:132-137.
32. Demir T, Eralp-Demir D, Türksoy N, Özmen E, Uysal Ö. Çocuklar için sosyal anksiyete ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği. *Düşünen Adam*. 2000;13:42-48.
33. Kaner S, Büyükoztürk Ş, İşeri E. Adaptation Study of Conners-Wells Self-Report Scale Revised Short Form to Turkish Adolescents. *Klinik Psikiyatri*. 2012;15:208-217.
34. Sarıçam H, Adam Karduz FF. The Adaptation of the Social Media Disorder Scale to Turkish Culture: Validity and Reliability Study. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*. 2018;9:116-135.
35. Bányai F, Zsila A, Kira'ly O, Maraz A, Elekes Z, Griffiths MD, Andreassen CS, Demetrovics Z. Problematic social media use: results from a large-scale nationally representative adolescent sample. *PloS One*. 2017;12:e0169839.
36. Büyükaşahin Çevik G, Çelikkaleli Ö. Adolescent' friends attachment and internet addiction according to gender, perception parents attitudes and parents educational levels. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2010;19:225-240.
37. Bilginer A. Examining the relationship between high school students' self-efficacy and social media addiction. Master thesis. T.C. Çağ University Institute of Social Sciences, Department of Psychology; 2020.
38. Güneş NA, Akbıyık Dİ, Aypak C, Görpelioglu S. Social media dependency and sleep quality in high school students. *Türk Aile Hek Derg*. 2018;22:185-192.
39. Baz FÇ. Social Media Addiction: Study on University Students. *Ulusal Araştırma Toplum Araştırmaları Dergisi*. 2018;9:276-295.
40. Keleş B, McCrae N, Grealish A. A systematic review: the influence of social media on depression, anxiety and psychological distress in adolescents. *Int J Adolesc Youth*. 2020;25:79-93.
41. Banjanin N, Dimitrijevic I, Pantic I. Relationship between internet use and depression: focus on physiological mood oscillations, social networking and online addictive behavior. *Comput Human Behav*. 2015;43:308-312.
42. Neira BCJ, Barber BL. Social networking site use: linked to adolescents' social self-concept, self-esteem, and depressed mood. *Aust J Psychol*. 2014;66:56-64.
43. Dobrea A, Păsărelu CR. Impact of social media on social anxiety: a systematic review. *Durbano IF, Marchesi B, eds. New developments in anxiety disorders*; 2016:129-149.
44. Ko CH, Yen JY, Yen CF, Chen CS, Chen CC. The association between internet addiction and psychiatric disorder: a review of the literature. *Eur Psychiatry*. 2012;27:1-8.
45. Caplan SE. Problematic Internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Comput Hum Behav*. 2002;18:553-575.
46. Settanni M, Marengo D, Fabris MA, Longobardi C. The interplay between ADHD symptoms and time perspective in addictive social media use: a study on adolescent facebook users. *Child Youth Serv Rev*. 2018;89:165-170.
47. Gül H, Yürümez Solmaz E, Gül A, Öner Ö. Facebook overuse and addiction among Turkish adolescents: are ADHD and ADHD related problems risk factors. *Psychiatr Clin Psychopharmacol*. 2018;28:80-90.
48. Pantic I, Damjanovic A, Todorovic J, Topalovic D, Bojovic-Jovic D, Ristic S, Pantic S. Association between online social networking and depression in high school students: Behavioral physiology viewpoint. *Psychiatr Danub*. 2012;24:90-93.
49. McIntire E, Wiener K, Saliba AJ. Compulsive internet use and relations between social connectedness, and introversion. *Comput Hum Behav*. 2012;48:569-574.